

Re-integratie van langdurig zieken

Voorbeelden van begeleidings- en opleidingsmogelijkheden

Auteurs

- › **Nikolaj Bassel ** en **Karolien Bijmens** zijn experts re-integratie bij de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding (VDAB);
- › **Pieter Vaes** is stafmedewerker Gespecialiseerd Team Bemiddeling (GTB).

Inleiding

De laatste jaren is het aantal langdurig (>1 jaar) arbeidsongeschikten aanzienlijk gestegen. Momenteel zijn er bijna 500 000 langdurig zieken in België (*figuur 1*).¹ Volgens het Riziv zijn de meest voorkomende aandoeningen van psychische en locomotorische aard.

Daarnaast staat ons land voor een vergrijzing van de arbeidsmarkt: er stromen meer mensen uit door het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd dan dat er nieuwe bijkomen. Dat leidt tot een toenemende vervangingsvraag (*figuur 2*).^{2,3} Er studeren te weinig jongeren af om aan deze grote vervangingsvraag tegemoet te komen.⁴

Er is dus een grote nood aan nieuwe arbeidskrachten. De Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding (VDAB) en partners voorzien voor personen met een ziektestatuut een uitgebreid aanbod aan begeleidings- en opleidingsmogelijkheden.⁵

Waarom re-integratie loont

Het hervatten van het werk kan bijdragen tot het herstel van arbeidsongeschikte personen.^{6,7} Bovendien vormen werkhervatters een deel van de oplossing voor de huidige krapte op de arbeidsmarkt.

Uiteraard kan niet iedereen van deze doelgroep voltijs aan de slag in het reguliere arbeidscircuit. Per patiënt worden de noden en mogelijkheden in kaart gebracht en wordt gezocht naar een gepaste tewerkstelling. Dit gebeurt aan de hand van gesprekken, screening, assessment, stages en groepssessies.

Geraldine, leerkracht lichamelijke opvoeding, sportongeval

Geraldine is leerkracht lichamelijke opvoeding in het lager onderwijs en een beloftevolle taekwondoka. Na een trap op de knie begint voor haar een lijdensweg, met uiteindelijk een amputatie (boven de knie) van het linkeronderbeen.

Wat is bekend?

- › Het aantal langdurig arbeidsongeschikten neemt elk jaar toe.
- › Hervatten van werk kan bijdragen tot het herstel van personen met een ongeschiktheid om te werken.
- › De komende jaren zullen veel werknemers de arbeidsmarkt verlaten door pensionering.

Wat is nieuw?

- › Patiënten activeren naar werk vraagt een intense samenwerking tussen de behandelende arts, de huisarts, de adviserende arts, de arbeidsarts en de ‘terug naar werk’-coördinator.
- › De ‘terug naar werk’-coördinator houdt het overzicht op het re-integratietraject en kan patiënten naar de juiste bemiddelaar verwijzen.

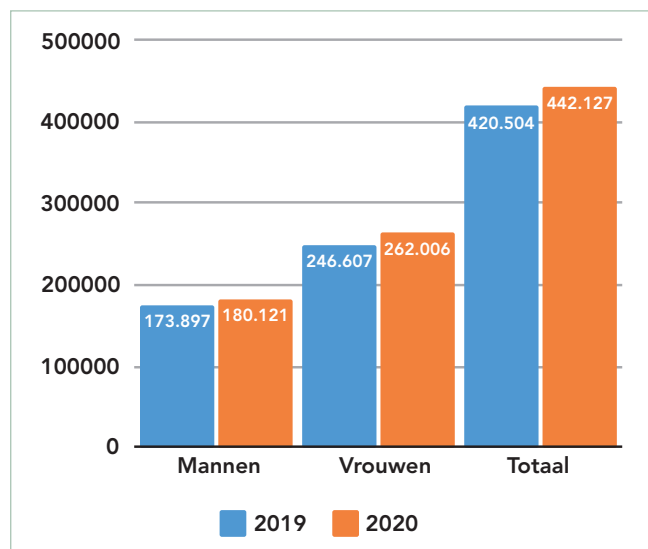
Tijdens haar revalidatie ontdekt Geraldine de G-sport (een verzamelnaam voor alle sporten die door mensen met een beperking beoefend worden). Ze wil volop gaan voor een professionele carrière, maar beseft dat een plan B noodzakelijk is. Met toestemming van de adviserend arts volgt ze de opleiding tot voedingsdeskundige. Ze schitterde in 2021 op de paralympics in Tokio.

Hoe verloopt een re-integratieproject?

Meerwaarde van samenwerking

De VDAB, GTB (Gespecialiseerd Team Bemiddeling), de ziekenfondsen en het Riziv werken sinds 2012 samen in het kader van professionele re-integratie. Het Riziv financiert individuele trajecten voor personen met een ziektestatuut, terwijl VDAB, samen met de andere partners, zorgt voor de uitwerking hiervan.⁸ Deze samenwerking werd vastgelegd →

Figuur 1: Aantal arbeiders en bedienden op invaliditeit in 2019 en 2020.¹

in een raamakkoord dat jaarlijks herzien wordt.⁹ Het is de adviserend arts of de ‘terug-naar-werk-coördinator’ die inschat of een aanmelding bij VDAB/GTB nodig is.

De ‘terug-naar-werk-coördinator’ is sinds 2022 een nieuwe actor in dit verhaal. Deze is actief binnen de ziekenfondsen, contacteert de verzekerde en bekijkt welk aanbod het best aansluit bij zijn of haar noden en aspiraties. Ook de patiënt zelf kan, via het ziekenfonds, het initiatief nemen om contact te nemen met de ‘terug-naar-werk-coördinator’.

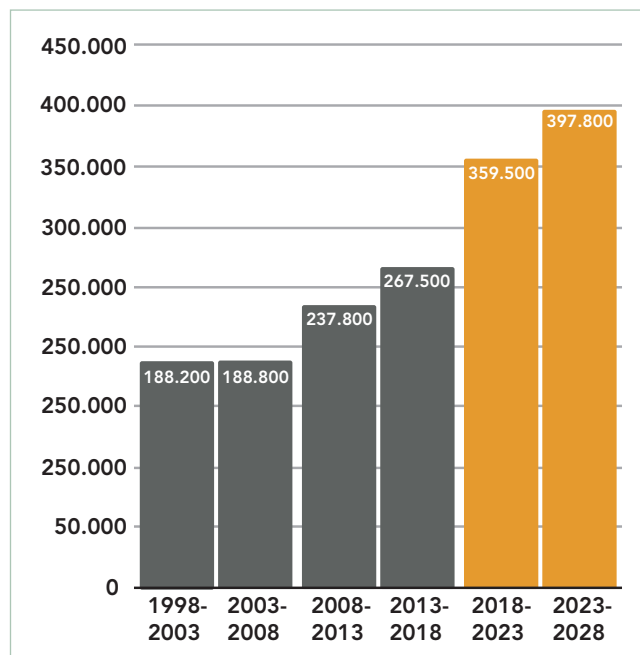
Indien de medische toestand zou verergeren, dan kan het traject (al dan niet tijdelijk) stopgezet worden. De bemiddelaars overleggen op sleutelmomenten (oriëntatie, start/stop opleiding, start tewerkstelling) met de adviserend artsen van het ziekenfonds om hen op de hoogte te houden van de trajectstappen en om advies in te winnen. Indien noodzakelijk, en met toestemming van de patiënt, kan de bemiddelaar telefonisch contact opnemen met de huisarts, bijvoorbeeld voor de aanvraag van tewerkstellingsondersteunende maatregelen.

Samira, verpleegkundige, postnatale depressie

Samira, een verpleegkundige en moeder van vier kinderen, heeft een postnatale depressie. Ze wordt uitgenodigd voor een re-integratieonderzoek op initiatief van haar werkgever. Na contact met de behandelende arts besluit de arbeidsarts dat een tewerkstelling nog niet aan de orde is en geeft re-integratiebeoordeling B. Om het proces zo goed mogelijk te kunnen opvolgen vraagt de arbeidsarts aan de behandelend arts om de verslagen van de psychiater te bezorgen.

Op een gegeven moment beslist de adviserend arts om een einde te maken aan de arbeidsongeschiktheid van Samira. Na overleg met de arbeidsarts, de bespreking van de psychiatrische verslagen en een gesprek met Samira,

Figuur 2: Evolutie van de vervangingsvraag* van 55-plussers in het Vlaams gewest: de zwarte balkjes zijn gebaseerd op een sociaaleconomische enquête, de oranje zijn projecties op basis van gegevens uit het verleden.^{2,3}

*De ‘vervangingsvraag 50+’ doelt op de netto-uitstroom van 50-plussers uit de werkende bevolking en geeft een indicatie van het aantal arbeidsplaatsen dat moet worden ingevuld doordat 50-plus werknemers definitief de arbeidsmarkt verlaten, en dit bij een ‘niet-dalend’ niveau van de werkgelegenheid.

komt de adviserend arts terug op de beslissing om een einde te maken aan de arbeidsongeschiktheid.

Na verloop van tijd zijn alle betrokken artsen het eens dat Samira voldoende hersteld is om werkhervatting in het vooruitzicht te stellen. De behandelende arts, psychiater en arbeidsarts hebben voorbehoud om te herstarten in een ploegensysteem, omdat dit een kans op herhal inhoudt, vooral door interferentie met het drukke gezinsleven. Daarom wordt een re-integratiebeoordeling C gegeven met als voorstel om Samira in een regelmatig werkrooster in te schakelen.

Mogelijke stappen in de werkhervatting

Tijdens de behandeling of revalidatie kan worden gestart met een traject naar werk, zodat arbeid opnieuw een plaats krijgt in het leven van de patiënt. Soms is reflecteren over ‘opnieuw aan het werk’ al voldoende. Hoe het werk hervatten? Wat met kinderopvang? Welke taken zijn mogelijk? Zijn aanpassingen op de werkvloer noodzakelijk? Hoe kan het transport van en naar het werk georganiseerd worden?

Momenteel loopt een experiment in de provincies Limburg, Antwerpen en Vlaams-Brabant: om werkhervatting voldoende aan bod te laten komen, kunnen GTB-bemiddelaars één dag per week naar huisartsenpraktijken komen om patiënten de kans te geven over werkhervatting na te denken.

Luigi, heftruckchauffeur, onverklaarbare lichamelijke klachten

Luigi is een 38-jarige man, getrouwd met Loredana met wie hij een dochter, Elena, heeft die 11 jaar oud is. Luigi heeft technisch secundair onderwijs afgerond, volgde een opleiding tot heftruckchauffeur en werkte als heftruckchauffeur sinds zijn 20e. Bij zijn laatste werkgever was hij de voorbije vier jaar voltijds aan de slag. In zijn vrije tijd werkt Luigi graag in de tuin en fietst hij quasi ieder weekend met zijn vrienden zo'n tweehonderd kilometer.

Luigi consulteert zijn huisarts geregeld met onverklaarbare lichamelijke klachten. Een jaar geleden werd hij arbeidsongeschikt omwille van aanhoudende misselijkheid, vermoeidheid en concentratieproblemen. Kort daarna kwam er een einde aan zijn arbeidsovereenkomst. De huisarts bespreekt met hem de mogelijkheid om terug stappen te zetten naar een professionele activiteit en brengt hem, via de adviserend arts, in contact met Sandra, de GTB-bemiddelaar.

Sandra maakt kennis met Luigi. De eerste weken komt het thema 'werk' nog niet aan bod. Luigi heeft het vooral over de moeilijkheden die hij ondervindt ten gevolge van zijn lichamelijke klachten om als papa en echtgenoot aan het familiegebeuren deel te nemen. Geleidelijk krijgen thema's als 'een rol thuis opnemen' en 'haalbaar werken' een plaats tijdens de ontmoetingen. Op een bepaald moment zegt Luigi dat hij de fiets van zijn dochter hersteld heeft. Hij is hierover heel fier en vertelt dat hij van kindsbeen af al een kei is in sleutelen aan fietsen.

Luigi stelt zich de vraag of hij nog wel kan, mag en durft hopen op een betaalde job. Sandra stelt voor om een gesprek te hebben met een fietsenmaker om te horen welke verwachtingen aan dit soort werk worden gesteld. Sandra brengt hem in contact met een VDAB-consulent die het verdere bemiddel- en opleidingstraject tot fietshersteller met Luigi opneemt.

Aanbod VDAB

Alle personen met een ziektestatuut (primaire ongeschiktheid of invaliditeit) die stappen naar werk willen zetten, kunnen gebruikmaken van de dienstverlening van VDAB en partners, alsook patiënten die nog een lopend arbeidscontract hebben, op voorwaarde dat ze toestemming hebben van de adviserend arts of de arbeidsarts. Het doel is om te participeren aan het arbeidscontinuüm: van onbetaald naar betaald werk, van een activiteit in het sociaaleconomische naar een activiteit in het reguliere arbeidscircuit, van enkele uren naar een voltijdse job. Ook de mogelijkheid van progressief werken in combinatie met het ziektestatuut komt aan bod.

Soms is herscholing noodzakelijk. De VDAB helpt patiënten zoeken naar de meest passende opleiding, van een scholing op de werkvloer tot een bacheloropleiding. Eens een opleidingstraject gevonden is, neemt de VDAB de administratieve omkadering op zich.

Bijzondere Tewerkstelling Ondersteunende Maatregelen

Om de tewerkstelling van personen met gezondheidsproblemen te stimuleren kunnen patiënten gebruikmaken van BTOM, Bijzondere Tewerkstelling Ondersteunende Maatregelen.¹⁰

Gianni, calculator, autismespectrumstoornis

Gianni, een alleenstaande man van 35 jaar, werkt als calculator in een ramen- en deurenbedrijf. Hij heeft recent de diagnose ASS (Autisme Spectrum Stoornis) gekregen. Enkele dagen later komt hij op consultatie met de vraag om een 'Aanvraag tot medisch/psychisch/psychologisch advies' in te vullen. Dit document is de eerste stap in de aanvraag van een BTOM. Een autismespectrumstoornis opent rechtstreeks het recht op de Vlaamse Ondersteuningspremie. Een kopie van het verslag van een specialist is noodzakelijk.

Bijzondere maatregelen bij psychische problematiek

Momenteel loopt er een proefproject in samenwerking met het Riziv: *Individual Placement and Support (IPS)*, waarbij personen met een matige tot ernstige psychische of psychiatrische problematiek onmiddellijk tewerkgesteld worden, met intensieve opvolging en begeleiding.¹¹

Sabrina, verpleegkundige, depressie

Na de geboorte van haar dochter, vijftien jaar geleden, verzeilde Sabrina in een zeer sombere periode. Vanaf die dag is het haar niet meer gelukt om haar werk als verpleegkundige te hervatten. Ze probeerde wel, maar dit leidde enkel tot mislukkingen en frustraties. Ze geloofde er niet meer in om nog ooit betaald werk te vinden. Intussen is Sabrina bijna 40 jaar. Sabrina's adviserend arts stelde haar voor om bij een IPS (Individual Placement and Support)-coach in begeleiding te gaan.

Al in de eerste gesprekken vroeg deze naar Sabrina's droomjob: werken in een sociale omgeving, zonder de druk die ze ervoer als verpleegkundige. Vandaag werkt Sabrina 12 uur per week als onthaalmedewerker in een woonzorgcentrum.

Jobcoaching en loopbaanbegeleiding

Jobcoaching is gericht naar werkenden om ondersteuning op de werkvloer aan te bieden, zoals hulp bij inwerking, info geven aan collega's rond autisme, uitwerken van werkschema's, overleg met leidinggevende, omgaan met conflicten, enzovoort. Voor deze gratis dienstverlening kunnen zowel werkgevers als werknemers een beroep doen op een GOB (Gespecialiseerde Opleidings- Begeleiding en Bemiddelingsdienst).

Ook 'Loopbaanbegeleiding' is er enkel voor werkenden.¹² De loopbaancoach gaat aan de slag met een werknemer die worstelt met vragen: wat wil ik, wat kan ik, wie ben ik, hoe krijg ik meer voldoening uit mijn werk, hoe kom ik tot een evenwicht tussen privé en werk, welk werk past echt bij mij?

Besluit

Patiënten activeren naar werk vraagt een intense samenwerking tussen verschillende partners. Het bespreken en motiveren tot een mogelijke werkhervatting is een eerste stap die huisartsen kunnen opnemen. Er bestaan heel wat aangepaste systemen om terug aan de slag te gaan. Een eerste stap kan de 'terug-naar-werk-coördinator' zijn van de mutualiteit. ←

- › Basselé N, Bijmens K, Vaes P. Re-integratie van langdurig zieken: voorbeelden van begeleidings- en opleidingsmogelijkheden. *Huisarts Nu* 2022;51:249-52.
- › Correspondentie: info.re-integratie@vdab.be

Meer informatie

Mogelijkheden socioprofessionele re-integratie (Riziv): <https://www.riziv.fgov.be/nl/themas/reintegratie/Paginas/default.aspx>

Praktische info en achtergrond om patiënten te ondersteunen bij hun re-integratie op de arbeidsmarkt: <https://extranet.vdab.be/themas/re-integratie>

Gratis servicelijn VDAB: 0800 30 700

Literatuur

- 1 <https://www.riziv.fgov.be/nl/statistieken/uitkeringen/Paginas/langdurige-arbeidsongeschiktheid-burnout-depressie.aspx#:~:text=Burn%20out%20en%20depressie%20verteenwoordigen%2017%2C32%25%20van%20de,38%20%25%20voor%20burn%20out.>
- 2 <https://www.steunpuntwerk.be/cijfers/arbeidsmarktprojecties>
- 3 <http://projecties.steunpuntwerk.be/werkzaamheid/tls/arbeidsmarktprojecties/index.php>
- 4 <https://www.vlaanderen.be/van-krapte-naar-kansen-op-de-vlaamse-arbeidsmarkt>
- 5 <https://www.vdab.be/sites/default/files/media/files/infografiek--aan-de-slag-na-ziekte.pdf>
- 6 Godderis L. Werken is genezen – Over de bijwerkingen van het doktersbriefje. Lannoo Campus; 2017.
- 7 Van Remoortere M. Dokter, mag ik terug gaan werken? Werk als weg naar herstel. Antwerpen: Multidisciplinair Pijncentrum Antwerpen; 2022. <https://www.zna.be/nl/pijncentrum/re-integratie-op-de-arbeidsmarkt>
- 8 <https://www.riziv.fgov.be/nl/themas/reintegratie/Paginas/default.aspx>
- 9 <https://extranet.vdab.be/system/files/media/bestanden/2020-09/ZIV%20Bijlage1Samenwerkingsovereenkomst%20en%20Visie.pdf>
- 10 <https://www.vdab.be/arbeidshandicap/ondersteunende-maatregelen>.
- 11 <https://www.riziv.fgov.be/nl/publicaties/jv2017/themas/Paginas/ips.aspx>
- 12 <https://www.vdab.be/loopbaanbegeleiding/wat>

E-learning: Osteoporose – laatste kans!

In deze e-learning worden volgende topics behandeld: osteoporose en diagnostisch traject, aanpak en behandeling, management van osteoporose, casuïstiek en specifieke topics.

Deze e-learning loopt in samenwerking met Amgen en kunt u nog tot eind oktober 2022 op ons e-learningplatform medi-Campus volgen!

Accreditatie is goedgekeurd voor 1,5 punten in de rubriek 'Algemene geneeskunde'.

www.domusmedica.be/medicampus